

НАЦИОНАЛЕН
ОСИГУРИТЕЛЕН
ИНСТИТУТ

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН

ГОДИНА XVI, Брой 2, 2017

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Председател Весела Караиванова
Членове Любомира Язаджиева
Пенка Танева
Даниела Асенова
Теодора Нончева
Марин Калчев
Снежана Малакова

Редактор Петър Иванов
Предпечат Весела Петрова

ISSN 1311 9656

Адрес на редакцията: 1303 София, бул. "Ал. Стамболийски" № 62-64

Тел: 02 926 12 34

web: www.nssi.bg

СЪДЪРЖАНИЕ

Отличия

Петър Иванов – НОИ спечели престижна награда за дигитален проект в публичната администрация3

Пенсии

Емилия Каньова и Лиляна Самоковска – Нормативни промени в областта на пенсионното осигуряване през 2017 г.....5

Нормативни промени

Виолета Велева – Пенсиите в намален размер по чл. 68а от КСО.....9

Анализи

Гинка Връбчева – Новоотпуснатите пенсии през 2016 г.....12

Дейност

Йорданка Николова – Анализ на дейността по профилактика и рехабилитация за 2016 г.....19

На фокус

Георги Николов – Териториално поделение на НОИ в гр. Видин – организация на дейността и постигнати резултати за 2016 г.....21

Чужд опит

Системите за социална сигурност се справят с въздействието на мега тенденциите върху половете.....28

НОИ

Отличия

НОИ СПЕЧЕЛИ ПРЕСТИЖНА НАГРАДА ЗА ДИГИТАЛЕН ПРОЕКТ В ПУБЛИЧНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ

Петър Иванов – главен експерт в дирекция „Обществени комуникации и международно сътрудничество“

Усилията на Националния осигурителен институт (НОИ) за модернизация на методите за обслужване на клиентите и въвеждането на технологичните иновации в процеса на администриране на държавното обществено осигуряване продължават да привличат вниманието не само на обикновените потребители на услугите на институцията, но и на публични организации, административни структури и специалистите от ИТ сектора. За по-малко от една година НОИ бе удостоен с три престижни награди за напредък при разработването и предлагането на електронни услуги. През 2016 г. институтът получи специалния приз за постижения в електронния обмен на документи и данни за изплащане на краткосрочни обезщетения на Международната асоциация за социално осигуряване (МАСО), а в началото на тази година и отличието на традиционния конкурс „ИТ проект на годината“ за успешно използване на иновациите за подобряване обслужването на гражданите през миналата година.

В края на месец април 2017 г. НОИ получи признанието и на професионалистите в сферата на информационните технологии. Националният осигурителен институт завоюва голямото отличие „Best Public Institution in Citizen Interaction“ на годишните „Награди на бъдещето“ на осмото издание на Webit Festival Europe. На събитието бяха отличени най-добрите бизнес модели и управленски решения за успешно интегриране на технологични решения и подобряване на качеството на обслужване на потребителите. НОИ беше удостоен с престижната награда за уеб-приложението „Интегрирана система за електронен обмен на документи и данни“, чрез което бе постигнато пълното електронизиране на обмена на данни между лечебните заведения, осигурителите и Националния осигурителен институт за изплащане на парични обезщетения.

От името на осигурителната институция призьт бе получен от управителя на НОИ Бисер Петков. „Тази награда е за ИТ и бизнес екипите в НОИ, които реализираха интегрираната система. Тя е авторитетно признание, че с използването на дигиталните решения за по-добро обслужване на потребителите, НОИ се развива в правилната посока“, заяви при получаването на приза Петков и подчерта, че като една от първите администрации у нас, внедрили новите технологии, институтът ще продължава да залага на тях в името на по-добрата потребителска удовлетвореност.

За услугата

„Интегрирана система за електронен обмен на документи и данни“ е най-мащабният електронен проект на НОИ откакто институцията се насочи към дигитализация на услугите си и предприе действия по намаляване на административната тежест следствие използването на възможностите на съвременните технологични решения.

Освен административно облекчаване на дейността на бизнеса, чрез проекта се повишава качеството на обслужването, както и удовлетвореността на клиентите. Той съкращава сроковете за подаване и обработка на данните и намалява вероятността за грешки при попълването на

документацията, тъй като предоставя възможност за проверка на информацията преди и след нейното подаване. Чрез него се съкращават сроковете за изплащане на обезщетенията, като се намалява и нуждата от значителен времеви, човешки и финансов ресурс. Внедряването на Регистъра в електронната система на института бе извършено с помощта на сериозни технологични и административни ресурси.

В началото на 2015 г. стартира първият етап на проекта. С неговата реализация се въведе нов ред за издаването на болничните листове и за представяне на данните от тях от органите на медицинската експертиза в НОИ. От тогава медицинската информация се подава единствено по електронен път.

Това създаде необходимите предпоставки за преминаване към втория етап на проекта - разработване и внедряване на информационна система за подаване по електронен път на данни от осигурители и самоосигуряващи лица, която е факт от началото на миналата година.

Като резултат от отличната работа на проекта около 113 000 или 85% от присъстващите в Регистъра работодатели подават данните за болничните листове на своите служители единствено по електронен път. За първите три месеца на 2017 г. системата е ползвана от 5670 лечебни заведения, а броят на подадените по интернет болнични листове е близо 1 100 000.

За конкурса

Наградите на Webit се фокусират върху качеството и ефективността на бизнес моделите и иновативните решения на публичните организации в контекста на новите технологични реалности и тяхната социална значимост в съвременния дигитален свят, като акцентът е поставен върху държавите от Централна и Източна Европа. В категорията „Публична институция с най-добри практики за взаимодействие между администрацията и гражданите“ се удостояват публични администрации и лидери в България и региона, които са пионери в използването на дигиталните комуникационни канали за постигане на по-ефективно и прозрачно взаимодействие с гражданите и бизнеса.

НОРМАТИВНИ ПРОМЕНИ В ОБЛАСТТА НА ПЕНСИОННОТО ОСИГУРЯВАНЕ ПРЕЗ 2017 Г.

Емилия Каньова – старши експерт по осигуряване в дирекция „Пенсии“
 Лиляна Самоковска – главен експерт по осигуряване в дирекция „Пенсии“

Промени в Кодекса за социално осигуряване, приети със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2017 г.

Със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2017 г. (ЗБДОО), обнародван в „Държавен вестник“ бр. 98 от 09.12.2016 г., и направените с него изменения и допълнения в Кодекса за социално осигуряване (КСО) са приети следните основни промени в държавното обществено осигуряване през 2017 г.:

С изменението на чл. 9, ал. 1, т. 4 КСО от 1 януари 2017 г. **за осигурителен стаж на самоосигуряващите се лица се зачита** времето, за което са внесени дължимите авансови осигурителни вноски, без да се следи внасянето на окончателни осигурителни вноски за съответната календарна година. По този начин осигурителните права и размерът на осигурителните плащания на самоосигуряващите се лица са съобразени с действителния им принос в осигуряването. Във връзка с това е изменено и определението за „осигурено лице“, съдържащо се в § 1, ал. 1, т. 3 от Допълнителните разпоредби на КСО, а именно, че самоосигуряващите се лица се смятат за осигурени за времето, през което са внесени дължимите авансови осигурителни вноски.

Допълнена е разпоредбата на чл. 9, ал. 11 КСО, като е указано, че от 1 януари 2017 г. не само редът и начинът за изчисляване на осигурителния стаж, **но и удостоверяването му се определят с Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж (НПОС).**

Създадена е нова разпоредба (чл. 33, ал. 5, т. 13 КСО), съгласно която не по-късно от 6 месеца преди навършване на общата възраст за придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1 КСО, **Националният осигурителен институт (НОИ) уведомява лицата**, които навършват тази възраст през следващата календарна година, за условията, при които могат да се пенсионираат. Лицата, на които

вече е отпусната пенсия за осигурителен стаж и възраст при условията на ранно пенсиониране, няма да бъдат уведомявани по този ред.

Целта на уведомяването е да бъдат стимулирани лицата в предпензионна възраст своевременно, преди подаване на заявление за отпускане на пенсия, да се снабдят с необходимите им документи за пенсиониране, както и да се уверят, че данните за осигурителния им стаж и доход в информационната система на НОИ за периодите след 31 януари 1996 г. са коректни. Проверката на данните в системата на НОИ се осъществява през интернет страницата на института с въвеждане на ЕГН и персонален идентификационен код (ПИК), с който лицата могат да се снабдят във всяко териториално поделение на НОИ.

С промяната в чл. 70, ал. 1 е **увеличена тежестта на една година осигурителен стаж в пенсионната формула** с процент, равен или по-голям от процента, определен по правилото на чл. 100 КСО (т. нар. „швейцарско правило“). Според чл. 70, ал. 1 КСО процентът за всяка година осигурителен стаж се определя ежегодно със ЗБДОО за съответната година. За 2017 г. процентът по чл. 100 КСО е 2,4% (-1% прогнозна стойност на хармонизирания индекс на потребителските цени и 5,8% прогнозно нарастване на средния осигурителен доход за 2016 г.), а тежестта на една година осигурителен стаж се увеличава от 1,1 на 1,126%. Новата стойност на тежестта на една година осигурителен стаж се прилага при изчисляването на размерите на пенсиите, които се отпускат от 1 януари 2017 г.

На основание § 53, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби (ПЗР) към Закона за изменение и допълнение на КСО (обн, ДВ, бр. 61 от 2015 г.) **от 1 юли 2017 г. пенсиите, отпуснати до 31 декември 2016 г., ще се преизчислят с новата тежест за една година осигурителен стаж (1,126%)** и съответната пропорционална

част за месеците осигурителен стаж, като няма да се освободят по чл. 100 КСО.

Допълнена е разпоредбата на чл. 82, ал. 1 КСО, чрез която се уреждат правата на лицата, които полагат стаж след дипломирането си. С оглед избягване на противоречиво тълкуване, изрично е посочено, че **лицата, полагачи стаж след дипломиране, не се считат за учащи.**

Прецизиран е текстът на чл. 82, ал. 3 КСО, като **правото на родителите на наследствена пенсия от децата им е обвързано с изискването те да не получават лична пенсия.**

От 1 януари 2017 г. е намален срокът за подаване на заявление за отпускане на пенсия от шест на два месеца от датата на пораждаване на правото. В тази връзка, за да се отпусне пенсията на лице от датата на придобиване на правото, е необходимо същото да **подаде заявление за пенсия (с приложени към него необходими документи) в 2-месечен срок** от тази дата. В случай че заявлението и необходимите документи са подадени от лицето след изтичане на 2-месечния срок от придобиване на правото на пенсия, същата се отпуска от датата на подаване на заявлението.

Във връзка с тази промяна в КСО, е създадена преходна разпоредба и е уреден начинът за определяне на началната дата на отпускане на пенсиите на лицата, които са придобили право на пенсия до 31 декември 2016 г. включително. **Пенсиите на лицата, придобили право до 31 декември 2016 г., се отпускат от датата на придобиване на правото при подадено заявление в 6-месечен срок от тази дата.** Когато заявлението е подадено след изтичането на 6-месечния срок от придобиване на правото на пенсия, пенсиите се отпускат от датата на подаването му.

Основанията, на които може да бъде изменено или отменено влязло в сила пенсионно разпореждане, установени в чл. 99, ал. 1 КСО, са разделени в две групи – **по инициатива на пенсионера** и по инициатива на органа. Пенсионерът може да инициира възобновяване на производството **само при представяне на нови доказателства** за осигурителен стаж и доход, придобит преди пенсионирането, и за гражданско състояние, като с това не се ограничава възможността на лицата да поискат преизчисляване на пенсията от осигурителен доход за друг тригодишен период преди 1 януари 1997 г. само в рамките на една година от влизането в сила на разпореждането за отпускане на пенсия.

С оглед намаляване на административната

тежест, има изменение на разпоредбата на ал. 1 на чл. 102 КСО, което се изразява в променен режим за **преизчисляване на пенсиите за осигурителен стаж и възраст и за инвалидност по искане на пенсионера въз основа на придобит след пенсионирането осигурителен стаж и осигурителен доход**, като преизчисляването на пенсията е ограничено да се извършва **не повече от веднъж в рамките на една календарна година.**

С цел преустановяване на случаи, в които със свидетелски показания се установяват условия на труд чрез заобикаляне на изричната забрана за установяване на категория труд по този начин, е въведено начало на писмени доказателства при установяването на условия на труд и заемана длъжност, аналогично на предвиденото в Закона за установяване на трудов и осигурителен стаж по съдебен ред.

Създадена е специална разпоредба в чл. 114а КСО, съгласно която удържките от пенсиите за възстановяване на неоснователно получени суми за всички осигурителни плащания по реда на КСО се правят в посочените по-долу размери:

- когато пенсионерът получава до 300,00 лв. месечно – една седма част;
- когато пенсионерът получава от 300,01 до 400,00 лв. месечно – една шеста част;
- когато пенсионерът получава от 400,01 до 500,00 лв. месечно – една пета част;
- когато пенсионерът получава от 501,01 до 700,00 лв. месечно – една трета част;
- когато пенсионерът получава над 700,01 лв. месечно – една втора част.

Във връзка с това, следва да се отбележи, че тази норма (като специална) се прилага с приоритет пред чл. 446 от Гражданския процесуален кодекс в случаите, когато доходът на лицата от пенсия/добавки е по-висок от минималната работна заплата за страната. С промените се цели да се постигне по-справедливо решение по отношение на пенсионерите с най-ниските пенсии.

В съответствие с общите административно-процесуални правила изрично е регламентирана възможността съдържанието на документ за осигурителен стаж и осигурителен доход, издаден от органите на НОИ, да може да бъде оспорен по административен ред – пред ръководителя на териториалното поделение на НОИ, но не и по съдебен ред.

Намален е срокът за обжалване на пенсионните разпореждания, в т.ч. за пенсии, отпуснати по международни договори за лица с постоянен

адрес в чужбина, от двумесечен (съответно - тримесечен) на едномесечен. Във връзка с това, е въведена възможност разпорежданията за пенсии, връчени до края на 2016 г., да могат да се обжалват в прилаганите до 31 декември 2016 г. срокове.

За 2017 г. максималният размер на получаваните една и/или повече пенсии остава 910,00 лв., поради запазване размера на максималния осигурителен доход.

Промени в наредбата за пенсиите и осигурителния стаж в сила от 1 януари 2017 г.

С Постановление на Министерския съвет №60 от 30.03.2017 г. (обн. в „Държавен вестник”, бр. 29 от 07.04.2017 г.) са приети изменения и допълнения в Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж (НПОС). Значителна част от промените произтичат от измененията и допълненията в КСО, приети със ЗБДОО за 2017 г. (в сила от 1 януари 2017 г.) и целят привеждане на разпоредбите на Наредбата в съответствие с тези на нормативния акт от по-висша степен. Направени са и някои промени, свързани с прецизиране на действащите текстове на Наредбата.

Основните промени в НПОС са:

Допълнена е разпоредбата на чл. 1, ал. 1 от Наредбата, като се предвижда заявлението за отпускане на пенсия да може да се подава и по електронен път с квалифициран електронен подпис (КЕП) или с персонален идентификационен код и единен граждански номер (ЕГН)/личен номер (ЛН)/личен номер на чужденец (ЛНЧ) до териториалното поделение на НОИ по постоянен или настоящ адрес на заявителя. Промяната цели да се конкретизират формите на подаване на заявления и документи по електронен път като начин на заявяване на административни услуги пред НОИ и за получаване на съобщения във връзка с тях.

С промяната в чл. 1, ал. 5 НПОС се пояснява обхватът на служебното начало, прилагано от пенсионните органи в хода на пенсионното производство. В разпоредбата е разписано, че при прието заявление с нередовни и/или липсващи документи заявителят се уведомява за това и от него се изисква допълнителното им представяне само, ако те не могат да бъдат поправени или набавени служебно въз основа на документи, които са налични в НОИ. Има се предвид съхраняваните в НОИ документи, въз основа на които се издават удостоверения за осигурителен стаж и/или доход на:

- работници и служители на осигурители, които са прекратили дейността си без правоприменик и са предали на съхранение в НОИ разплащателните си ведомости и други трудово-правни документи;
- лица, които са работили в организациите по § 12 от ПЗР на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (КЗС, ТКЗС, МТС, АПК, селскостопански институти и др).

С изменение на разпоредбата на чл. 6, ал. 1 НПОС отпада необходимостта от представяне на декларация за имотно състояние към заявлението за отпускане на персонална пенсия и на социална пенсия за старост от лица, навършили 70-годишна възраст. Промяната цели намаляване на административната тежест и стриктно придържане към изискванията за получаване на тези пенсии, установени в КСО, които са свързани само с доходите на член от семейството, но не и с имотното им състояние. Декларацията, за която е изготвен примерен формуляр обр. УП-4, е приложима при преценката за отпускане както на персонална пенсия, така и на социална пенсия за старост. В помощ на потребителя същата е публикувана в интернет страницата на НОИ (www.nssi.bg) в рубрика „За потребителя”/ „Формуляри”/ „Формуляри и образци за пенсии”.

С постановлението са отменени чл. 15а и чл. 26, ал. 2 от Наредбата, които предвиждаха пенсиите да се изменят от датата на заявлението за пенсиониране с осигурителния стаж, придобит след датата на придобиване правото на пенсия, съответно - след датата на инвалидизирането, до датата на заявлението. Отмяната на двата текста е свързана с намаления от 6 на 2 месеца срок за подаване на заявление за отпускане на пенсия от датата на нейното придобиване. Този срок, съчетан със сроковете, в които данните за осигуряването от декларация образец № 1 „Данни за осигуреното лице“ към Наредба № Н-8 от 2005 г. за съдържанието, сроковете, начина и реда за подаване и съхранение на данни от работодателите, осигурителите за осигурените при тях лица, както и от самоосигуряващите се лица, постъпват в информационната система на НОИ, на практика обезсмисля уреждането на хипотезата, предвидена в посочените разпоредби.

Отмяната на посочените разпоредби е в сила от датата на обнародване на постановление №60 (30 март 2017 г.), поради което те не се прилагат за заявления за отпускане на пенсии, подадени след 7 април 2017 г.

Допълнението в чл. 19, ал. 3 НПОС произтича от приетия Закон за предучилищното и училищното образование, който отменя Закона за народната просвета. Съгласно направеното допълнение, учебни и възпитателни заведения, в които положеният стаж на учителска или възпитателска длъжност се счита за учителски осигурителен стаж, са създадените по реда на отменения Закон за народната просвета или по Закона за предучилищното и училищното образование.

В наредбата за пенсиите и осигурителния стаж е създаден нов чл. 29а, с който са регламентирани размерите на коефициентите, които в зависимост от процента на трайно намалената работоспособност/вид и степен на увреждане, определен от Териториални експертни лекарски комисии (ТЕЛК) или Национална експертна лекарска комисия (НЕЛК), участват във формулата за изчисляване на размерите на пенсиите поради трудова злополука и професионална болест.

Изменението в чл. 34, ал. 1, т. 3 НПОС е във връзка с направени изменения в Наредбата за държавните изисквания за признаване на придобито висше образование и завършени периоди на обучение в чуждестранни висши училища. Лицата, които учат в чужбина, установяват това обстоятелство, както и срока на обучението си, с документи, издадени от учебните заведения в началото на всеки семестър или учебна година.

По силата на изменения текст на разпоредбата за документите, издадени от висши училища в държавите-членки на Европейския съюз, Исландия, Норвегия, Лихтенщайн и Швейцария, отпада необходимостта да бъдат оформени в съответствие с досегашните изисквания. Тези документи трябва само да бъдат преведени на български език от оторизирана от Министерството на външните работи на Република България агенция за преводи или от консулски или дипломатически служител в държавата по произход на документа. По този начин, за лицата, получаващи наследствени пенсии, които се обучават в държави-членки на ЕС, Исландия, Норвегия, Лихтенщайн и Швейцария, ще се прилагат облекчени условия и за тях ще се намали административната тежест. Документите, издадени от висши училища извън тази група

страни, трябва да бъдат оформени в съответствие с разпоредбите на двустранните международни договори, по които Република България е страна, или на Конвенцията за премахване на изискването за легализация на чуждестранните публични актове, съставена в Хага на 5 октомври 1961 г., а при липса на такива разпоредби – да са преминали процедура по реда на Правилника за легализациите, заверките и преводите на документи и други книжа, утвърден с Постановление №184 на Министерския съвет от 1958 г. Документи, издадени от едно и също учебно заведение, се изисква да бъдат оформени по този ред само при първоначалното им подаване.

Създадената нова ал. 7 в чл. 34 НПОС регламентира използването от НОИ на данните от регистрите на Министерство на образованието и науката (МОН) с оглед установяване статут на учащ в Република България, което е необходимо при отпускане и/или изплащане на наследствени пенсии от починал родител. Заедно с това е запазена и досегашната възможност лицата да подават сами тази информация в териториалните поделения на НОИ, за да не се забавя изплащането на наследствените им пенсии, тъй като данните в регистрите на МОН се актуализират два пъти годишно – към 1 ноември и към 1 април. Разпоредбата влиза в сила от 1 януари 2018 г. и създава условия за намаляване на административната тежест за учащите се лица.

Промените в чл. 38, ал. 8 НПОС, както и новосъздадената ал. 11 в чл. 46 от Наредбата, кореспондират с измененията в КСО относно зачитането на осигурителен стаж на самоосигуряващите се лица (в сила от 1 януари 2017 г.) съгласно които преценката на права на тези лица се извършва въз основа на реално внесените осигурителни вноски – авансови и/или окончателни. Дадена е възможност самоосигуряващите се лица, на които е отпусната пенсия за трудова дейност без да са зачетени като осигурителен стаж и доход периоди, за които не са внесени както авансовите, така и окончателните осигурителни вноски, да поискат преизчисляване на пенсията при вземане предвид на дохода, върху който са внесени осигурителни вноски, ако това е по-благоприятно за тях.

Нормативни промени**ПЕНСИИТЕ В НАМАЛЕН РАЗМЕР ПО ЧЛ. 68А ОТ КСО**

Виолета Велева – началник на отдел „Анализ и управление на риска“

С промените в Кодекса за социално осигуряване (КСО) (Държавен вестник, бр.61 от 2015 г.) бе въведена възможност за отпускане на пенсия за осигурителен стаж и възраст в намален размер. Правилото на новия чл. 68а важи от 1 януари 2016 г. и се отнася за работници, служители и държавни служители, работещи при условията на трета категория труд, които са натрупали необходимия осигурителен стаж за отпускане на пенсия по чл. 68, ал. 2 КСО, но не им достига до 12 месеца възраст. Тези лица могат по тяхно желание да се пенсионира до една година по-рано от стандартна възраст за излизане в пенсия, определена от чл. 68 ал. 1 КСО.

Преценката за правото на пенсия по новия текст се извършва спрямо датата, на която конкретното лице би навършило общата пенсионна възраст, като правопораждащата дата за отпускане на пенсия в намален размер е до 1 година преди тази дата.

Действието на новите условия на чл. 68 ал. 1 и 2 КСО означава, че през 2016 г. от правото на пенсия за осигурителен стаж и възраст по този ред получиха възможност да се пенсионира:

- жените, които са натрупали осигурителен стаж 35 години и 2 месеца, и на които им остава до една година преди навършване на изискуемата възраст от 60 години и 10 месеца;
- мъжете, които са натрупали осигурителен стаж 38 години и 2 месеца, и на които им остава до една година преди навършване на изискуемата възраст от 63 години и 10 месеца.

Така, през 2016 г. при условията на чл.68а КСО жените могат да се пенсионира на възраст 59 години и 10 месеца, а мъжете – след като навършат 62 години и 10 месеца.

През 2017 г. по горния ред имат право да се пенсионира жените с осигурителен стаж 35 години и 4 месеца, на които им остава до 1 година преди да навършат възраст 61 години, както и мъжете, които имат 38 години и 4 месеца стаж и им остава до 1 година преди да навършат 64 години.

Началната дата, от която се отпуска този вид пенсия, във всички случаи е датата на заявлението на правоимащото лице. Веднъж отпускната, пенсията по чл. 68а КСО се изплаща пожизнено в намален размер. Намалението е в размер 0,4% за всеки недостигащ месец до навършване от лицето на стандартната възраст за пенсиониране. От актюерска гледна точка размерът на намалението (0,4% за всеки недостигащ месец) е коректно, тъй като общата сума на пенсиите, която би получило лицето до края на живота си в случай на пенсиониране при навършване на законовата пенсионна възраст и в случай на пенсиониране с една година по-рано, но с намален размер, е приблизително еднаква.

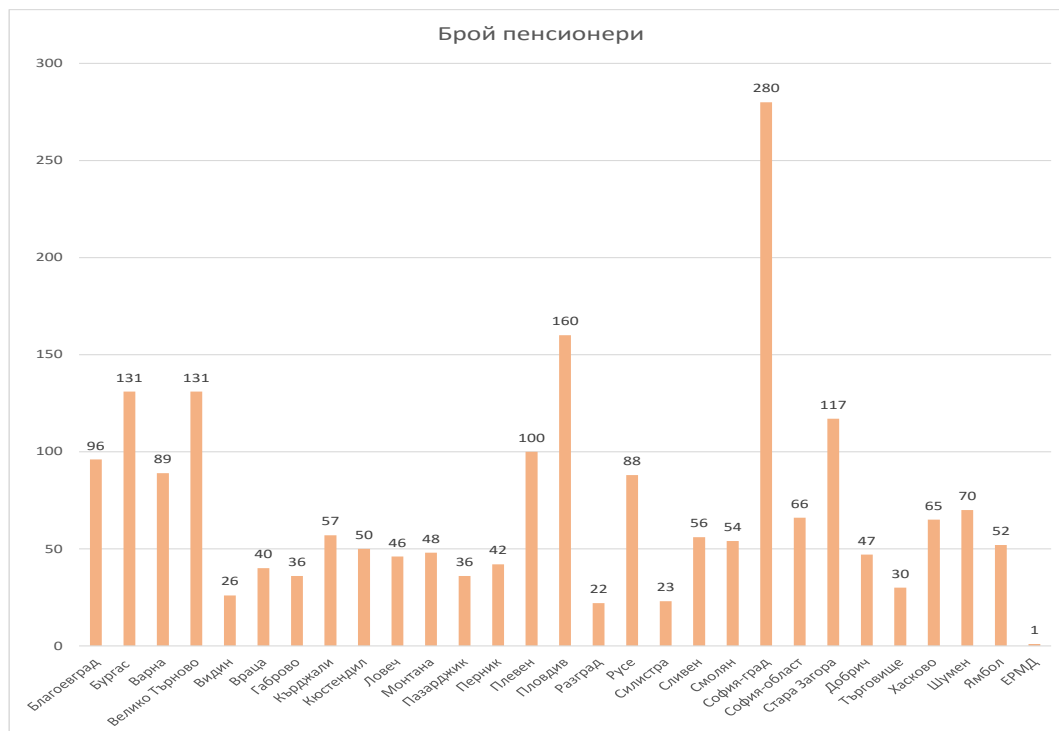
Намалените пенсии ще се осъвременяват всяка година от 1 юли по правилото за осъвременяване на всички останали пенсии.

Лицата, на които е отпускната пенсия по чл. 68а КСО, нямат право при навършване на пенсионна възраст да поискат отпускане на пенсия в пълен размер на основание чл. 68 ал. 1 и 2 КСО.

Добре е да се знае, че отпускането на пенсия в намален размер поради недостатъчна възраст е различно от отпускането на пенсия заради непълен стаж (чл. 68, ал. 3 КСО).

На фигура 1 е показан броят на пенсионерите с пенсии по чл. 68а КСО в края на 2016 г., като същия е разпределен по ТП на НОИ).

Фиг. 1 Брой на пенсиите по чл.68а КСО, разпределен по ТП на НОИ

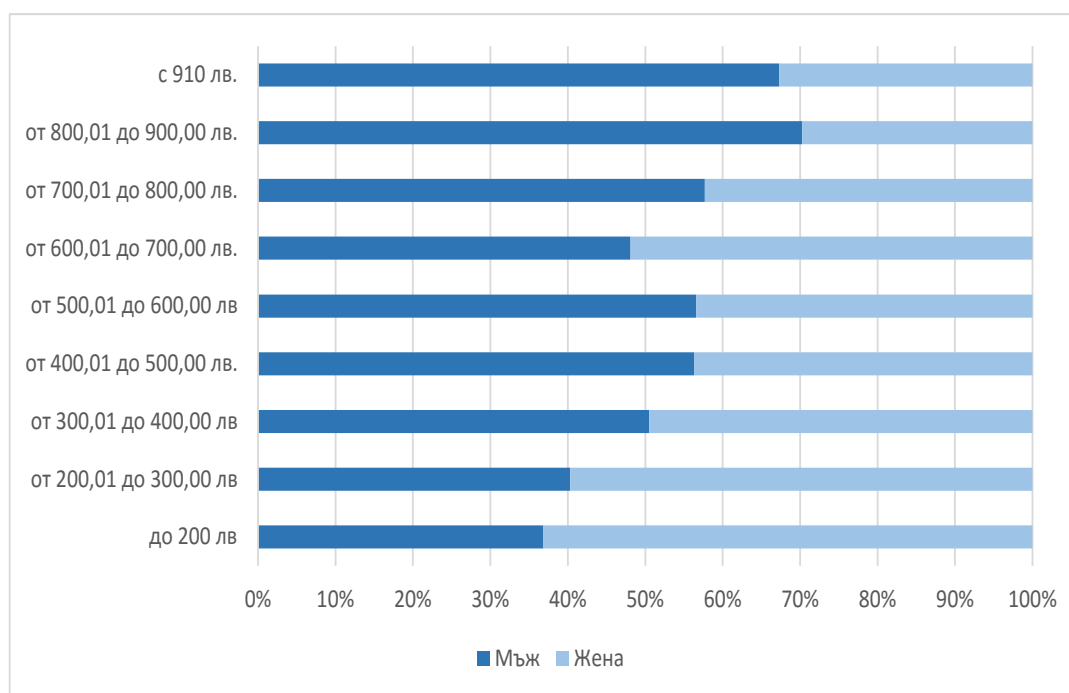
Средният основен размер на пенсиите с намален размер е 335,48 лв., като за мъжете той е 368,43 лв., а за жените – 307,70 лв. Тези размери са с около

20 лв. по-ниски от средните основни размери на пенсиите в пълен размер, отпуснати по чл. 68 КСО през 2016 г.

Таблица 1 Разпределение на пенсиите по чл. 68а КСО по групи месечни размери и по пол

Размер	Мъж	Жена	Общо
До 200 лв	213	365	578
от 200,01 до 300,00 лв	223	330	553
от 300,01 до 400,00 лв	192	188	380
от 400,01 до 500,00 лв.	116	90	206
от 500,01 до 600,00 лв	69	53	122
от 600,01 до 700,00 лв.	38	41	79
от 700,01 до 800,00 лв.	30	22	52
от 800,01 до 900,00 лв.	26	11	37
с 910 лв.	35	17	52
Общ брой:	942	1 117	2 059

Фиг. 2 Разпределение на пенсиите по чл. 68а КСО по групи месечни размери и по пол

Анализът на данните за броя на разглеждания вид пенсии, отпуснати през 2016 г., показва:

- общият брой пенсионери, на които е отпусната, е 2 059 бр.;
- средният брой недостигащи месеци до навършване на възрастта по чл. 68, ал. 1 КСО е девет;
- най-много пенсии са отпуснати в ТП на НОИ в София-град (280); Пловдив (160), Велико Търново и Бургас (по 131);
- най-малко пенсии са отпуснати в ТП на НОИ в Разград (2), Силистра (23) и Видин (26);

- разпределението на пенсиите според средните основни месечни размери показва, че повече от половината пенсионери получават пенсия до 300 лв., като в тази група преобладават жените;

- в групите на пенсионерите с размер на пенсията над 300 лв. преобладават мъжете;

- всички пенсионери, получаващи намалена пенсия, са на възраст между 60 и 64 г., което се обуславя от условието за придобиване на правото – до 12 месеца преди навършване на изискващата се обща пенсионна възраст.

НОВООТПУСНАТИТЕ ПЕНСИИ ПРЕЗ 2016 Г.

Гинка Връбчева – актюер в дирекция „Анализ, планиране и прогнозиране“

През 2016 г. продължи повишаването на изискуемите възраст и осигурителен стаж при пенсиониране за всички категории труд:

- необходимата възраст за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване (КСО) се повиши с два месеца до 63 години и 10 месеца за мъжете и 60 години и 10 месеца за жените;
- необходимият осигурителен стаж за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал. 2 КСО се увеличи с 2 месеца до 38 години и 2 месеца за мъжете и 35 години и 2 месеца за жените;
- въведе се минимална възраст за пенсиониране на лицата по чл. 69 КСО - 52 години и 10 месеца;
- необходимата възраст за придобиване право за пенсия по чл. 68, ал. 3 КСО се повиши с 2 месеца до 65 години и 10 месеца и за двата пола.

От 1 януари 2016 г. се въведе възможност за отпускане на пенсия за осигурителен стаж и възраст в намален размер на лицата, на които не им достигат до 12 месеца възраст, но са натрупали необходимия осигурителен стаж, като пенсията им се намалява пожизнено с 0,4% за всеки недостигащ

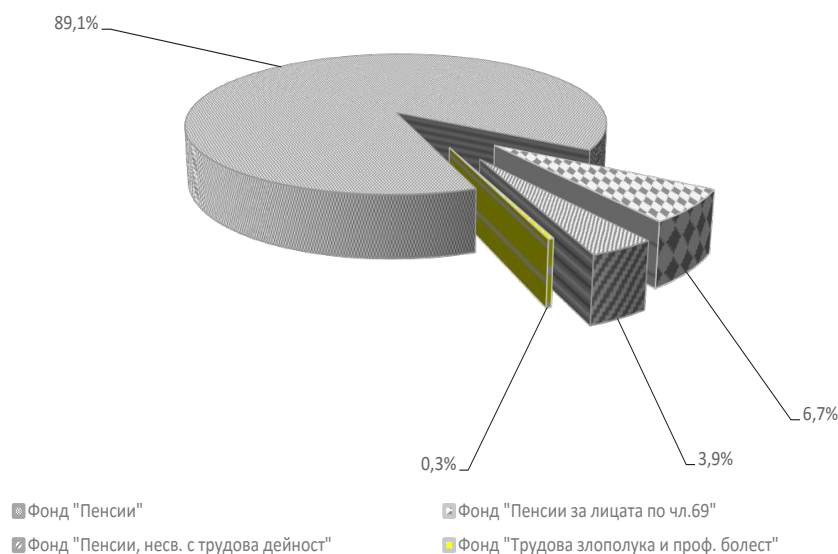
месец (чл. 68а КСО).

С новия чл. 69б КСО, който влезе в сила от 1 януари 2016 г., се създаде постоянно действаща разпоредба, която урежда правото на ранно пенсиониране от държавното обществено осигуряване (ДОО) на работещите при условията на I и II категория труд. Според нея лицата, които не отговарят на условията за пенсиониране от професионален пенсионен фонд по чл. 168 КСО или са променили осигуряването си по чл. 4в КСО, могат да получат пенсия за осигурителен стаж и възраст от държавното обществено осигуряване преди навършване на възрастта по чл. 68, ал. 1 КСО при определени условия.

През 2016 г. общият брой на пенсиониралите се лица е 107 078 или с 585 (0,5%) по-малко от 2015 г. Лични пенсии са получили 90 493 пенсионери или с 5 173 (5,4%) по-малко спрямо предходната година, докато получилите наследствени пенсии са 16 585, което е с 4 588 (38,2%) повече от година по-рано.

Разпределението на пенсионерите с новоотпуснати първи пенсии по фондове на държавното обществено осигуряване е показано на Фиг. 1.

Фиг. 1 Разпределение на пенсионерите с новоотпуснати първи пенсии по фондове

Пенсионирали се лица през 2016 г. с лични пенсии

1. Брой на пенсионерите се лица с лични пенсии през 2016 г. по вида на отпуснатата им пенсия.

През 2016 г. лични пенсии за осигурителен стаж и възраст (ОСВ) са отпуснати на 60 005 лица или на 66,3% от всички пенсионирали се с лични пенсии. За сравнение, този процент през 2015 г. е бил 65,3%. Това показва намаление с 2 486 или 4,0%. Това включва пенсиите за осигурителен стаж и възраст, отпуснати по чл.68, по чл.68а, чл.69б и по чл.69 КСО.

Пенсионери с отпуснати пенсии при условията на чл. 68 КСО са 43 809 или 73,0% от пенсионерите с новоотпуснати лични пенсии за ОСВ.

Пенсионерите с отпуснати при условията на чл. 68а КСО пенсии (пенсии за осигурителен стаж и възраст в намален размер) са 1 579, като недостигащата възраст при тях е средно 9 месеца. Делът им от всички пенсионери с новоотпуснати лични пенсии за ОСВ е 2,6%.

Пенсионерите с отпуснати при условията на чл. 69б КСО пенсии (пенсии от ДОО за ранно пенсиониране на лицата, работили I и II категория труд) са 7 924. Техният дял е 13,2% от пенсионерите

с новоотпуснати лични пенсии за осигурителен стаж и възраст.

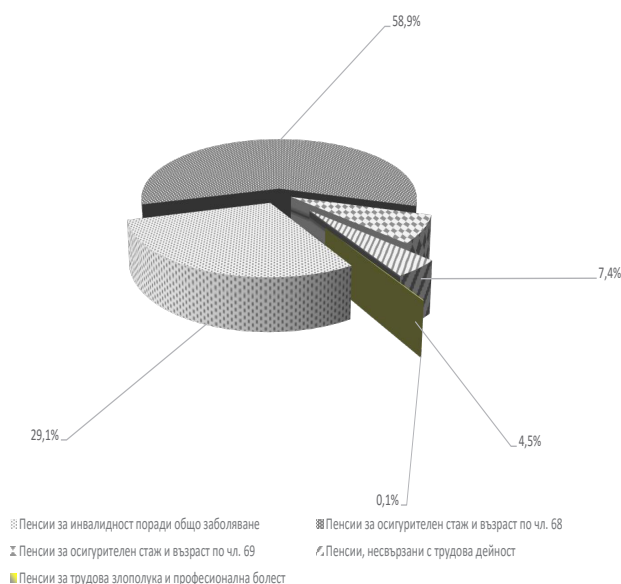
Пенсионерите с отпуснати при условията на чл. 69 КСО пенсии са 6 693 или 11,2% от всички новоотпуснати лични пенсии за осигурителен стаж и възраст.

През 2016 г. 26 322 лица са получили лични пенсии за инвалидност поради общо заболяване, като техният относителен дял в съвкупността от всички новоотпуснати лични първи пенсии е 29,1%. Година по-рано делът им е бил 30,4%. Има намаление и в броя им - с 2 791 (9,6%).

През 2016 г. лични пенсии от фонд „Пенсии, несвързани с трудова дейност” са отпуснати на 4 085 лица, което спрямо предходната година е със 103 (2,6%) повече.

Новоотпуснатите социални пенсии за инвалидност са 3 340, като те са се увеличили едва с 38 (1,2%) и заемат най-голям дял от новоотпуснатите от този фонд лични пенсии - 81,8%. От фонда са отпуснати още: 6 пенсии за военна инвалидност; 263 персонални пенсии, както и 476 социални пенсии за старост. Пенсионерите с новоотпуснати лични първи пенсии за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест през 2016 г. са 81.

Фиг. 2 Структура на новоотпуснатите лични първи пенсии по видове

2. Разпределение на пенсионерите с ново-отпуснати лични пенсии през 2016 г. по възраст и осигурителен стаж

а) разпределение по възраст

Средната възраст на пенсионерите през 2016 г. лица е 57,76 години. Наблюдава се леко понижение на тази възраст спрямо предходната 2015 г., когато

същата е била 57,97 години. Въпросното намаление на възрастта на пенсиониране обаче се отчита само при мъжете, при които от 57,99 години през 2015 г. тя се е понижила на 57,46 години през 2016 г. При жените тенденцията е в обратна посока - от 57,96 години през 2015 г. се е покачила на 58,08 години през 2016 г.

Таблица 1 Разпределение на пенсионерите по възраст с отпуснати за пръв път лични пенсии през 2015 г. и 2016 г.

ВЪЗРАСТОВИ ГРУПИ	2015 г.		2016 г.	
	ОБЩО	Процент от общия брой	ОБЩО	Процент от общия брой
ОБЩО (МЪЖЕ И ЖЕНИ)	95 666	100,0%	90 493	100,0%
до 44 г.	7 815	8,2%	7 575	8,4%
от 45 г. до 49 г.	6 045	6,3%	7 353	8,1%
от 50 г. до 54 г.	9 176	9,6%	9 143	10,1%
от 55 г. до 59 г.	15 103	15,8%	12 653	14,0%
от 60 г. до 64 г.	42 185	44,1%	38 262	42,3%
от 65 г. до 69 г.	14 652	15,3%	14 670	16,2%
от 70 г. до 74 г.	616	0,6%	744	0,8%
от 75 г. до 79 г.	56	0,1%	62	0,1%
над 80 г. и повече	18	0,02%	31	0,03%

Средната възраст на пенсионираните се през 2016 г. с лична пенсия за ОСВ по чл. 68 КСО е 62,65 години, докато през предходната година е била 62,31. Това показва незначителен ръст от 0,34 години (4,1 месеца). Разбивката по пол сочи, че средната възраст за мъжете и жените е съответно 63,32 и 62,07 години, докато година преди това съотношението е било 62,87 към 61,78 години.

По категории труд цифрите показват следното:
за I категория – 63,39 години;
за II категория – 64,87 години;
за III категория – 63,09 години (през 2015 г. са съответно 62,82; 63,24 и 62,96 години).

Средната възраст на пенсионираните се със смесен стаж е 62,17 години, докато през 2015 г. е била 61,67 години.

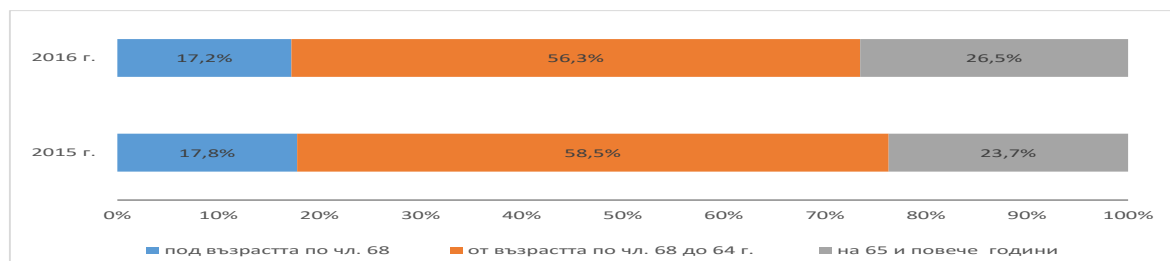
Таблица 2 Разпределение на пенсионерите по възраст с отпуснати за пръв път лични пенсии за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 КСО през 2015 г. и 2016 г.

ВЪЗРАСТОВИ ГРУПИ	2015 г.		2016 г.	
	ОБЩО	Процент от общия брой	ОБЩО	Процент от общия брой
ОБЩО (МЪЖЕ И ЖЕНИ)	59 179	100,0%	53 312	100,0%
до 44 г.	3	0,005%	2	0,004%
от 45 г. до 49 г.	412	0,7%	307	0,6%
от 50 г. до 54 г.	1 949	3,3%	1 429	2,7%
от 55 г. до 59 г.	6 422	10,9%	4 531	8,5%
от 60 г. до 64 г.	36 338	61,4%	32 909	61,7%
от 65 г. до 69 г.	13 834	23,4%	13 846	26,0%
от 70 г. до 74 г.	174	0,3%	234	0,4%
от 75 г. до 79 г.	36	0,1%	37	0,1%
над 80 г. и повече	11	0,02%	17	0,03%

На Фиг. 3 е показано структурното разпределение на пенсионерите с отпуснати за пръв път пенсии през 2015 г. и 2016 г. за осигурителен стаж

и възраст, като възрастите са разделени на следните групи: под възрастта по чл. 68 КСО, от тази възраст до 64 г. и на 65 и повече години.

Фиг. 3 Структурно разпределение на пенсионерите с отпуснати за пръв път пенсии през 2015 г. и 2016 г. за осигурителен стаж и възраст

Под законоустановената пенсионна възраст (60 години и 10 месеца за жените и 63 години и 10 месеца за мъжете) са се пенсионирали 17,2% от лицата. Причината за това е възможността за ранно пенсиониране по чл. 69б КСО на работещите при тежки условия на труд. За сравнение - през 2015 г. този процент е 17,8.

През миналата година се е увеличил с 2,8 процентни пункта относителният дял на лицата над 65-годишна възраст, като за периода той достига 26,5%. През последните години се наблюдава ръст на този дял главно поради увеличаване на броя на лицата, пенсионирали се с недостигащ осигурителен стаж.

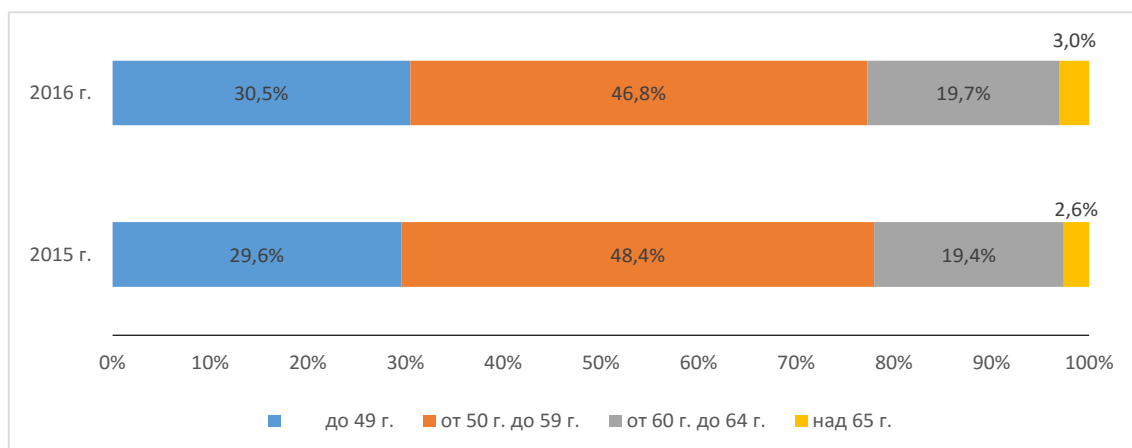
Лицата, пенсионирани с лични пенсии по чл. 69 КСО през 2016 г. са на средна възраст 50,29 години (през 2015 г. този показател е 50,31). Средната възраст на пенсиониране при мъжете и жените през 2016 г. е съответно 50,19 и 52,58 години, докато за предходните 12 месеца същите са били 50,21 и 52,39 години.

Има леко намаление на средната възраст на пенсионираните се с лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване - от 52,97 на 52,92 години. При разделението по пол показателите са следните: 53,75 години за мъжете и 52,02 години за жените през 2016 г. и съответно 53,82 и 52,03 години година преди това.

Таблица 3 Разпределение на пенсионерите по възраст с отпуснати за пръв път лични пенсии през 2015 г. и 2016 г. за инвалидност поради общо заболяване

ВЪЗРАСТОВИ ГРУПИ	2015 г.		2016 г.	
	ОБЩО	Процент от общия брой	ОБЩО	Процент от общия брой
ОБЩО (МЪЖЕ И ЖЕНИ)	29 113	100,0%	26 322	100,0%
до 44 г.	4 987	17,1%	4 642	17,6%
от 45 г. до 49 г.	3 633	12,5%	3 397	12,9%
от 50 г. до 54 г.	5 994	20,6%	5 205	19,8%
от 55 г. до 59 г.	8 080	27,8%	7 102	27,0%
от 60 г. до 64 г.	5 648	19,4%	5 177	19,7%
от 65 г. до 69 г.	734	2,5%	749	2,8%
от 70 г. до 74 г.	34	0,1%	44	0,2%
от 75 г. до 79 г.	2	0,01%	3	0,01%
над 80 г. и повече	1	0,003%	3	0,01%

Фиг. 4 Структурно разпределение на пенсионерите през 2015 г. и 2016 г. с лични пенсии за инвалидност поради общо заболяване

На Фиг. 4 е показан относителният дял на пенсионерите с отпуснати за пръв път лични пенсии през 2015 г. и 2016 г. за инвалидност поради общо заболяване по възрастови групи. Както се вижда, и през двете години с най-висок относителен дял е възрастовата група от 50 до 59 г. – 46,8% за 2016 г. и 48,4% през 2015 г. Незначително нараства дялът

на новоотпуснатите пенсии в групата „от 60 до 64 г.“, от 19,4% през 2015 г. до 19,7% през 2016 г. По-голям е и дялът на новоотпуснатите пенсии в най-високата възрастова група. Сред причините за това са както по-високата заболеваемост на населението в по-високите възрастови групи, така и невъзможността за изпълняване на условията за пенсиониране по чл. 68 КСО.

Таблица 4 Разпределение на пенсионерите с отпуснати през 2016 г. лични първи пенсии по чл. 68 КСО по индивидуален коефициент, осигурителен стаж и пол

N на група	ГРУПИ НА ИНДИВИДУАЛЕН КОЕФИЦИЕНТ	ОБЩО				МЪЖЕ				ЖЕНИ			
		БРОЙ	%	среден осигурителен стаж		БРОЙ	%	среден осигурителен стаж		БРОЙ	%	среден осигурителен стаж	
				превърнат	действителен			превърнат	действителен			ЖЕНИ	превърнат
1	до 0,500	376	0,7%	29,1	27,7	101	0,4%	29,3	27,1	275	1,0%	29	27,8
2	от 0,501 до 1,000	11 142	20,9%	34,8	32,8	4 424	17,9%	36,6	33,4	6 718	23,5%	33,7	32,4
3	от 1,001 до 1,200	3 414	6,4%	35,7	33,2	1 698	6,9%	36,8	32,7	1 716	6,0%	34,8	33,7
4	от 1,201 до 1,400	2 379	4,5%	36,2	33,5	1 257	5,1%	36,8	32,5	1 122	3,9%	35,6	34,7
5	от 1,401 до 1,600	1 587	3,0%	37,2	34,3	848	3,4%	38,2	33,5	739	2,6%	36,2	35,2
6	от 1,601 до 1,800	941	1,8%	37,8	34,3	549	2,2%	38,5	33,3	392	1,4%	37,0	35,7
7	от 1,801 до 2,000	577	1,1%	38,6	34,8	328	1,3%	39,3	34	249	0,9%	37,8	35,8
8	от 2,001 до 2,500	962	1,8%	40,1	35,7	583	2,4%	41,7	35,8	379	1,3%	37,7	35,7
9	от 2,501 до 3,000	603	1,1%	41,4	36,9	397	1,6%	43,1	37,2	206	0,7%	38,3	36,3
10	от 3,001 до 4,000	385	0,7%	41,8	38,1	253	1,0%	43,4	38,2	132	0,5%	38,7	37,9
11	от 4,001 до 6,000	31	0,06%	38,2	35,5	25	0,1%	38,9	35,6	6	0,02%	35,7	34,8
12	от 6,001 до 8,000												
13	от 8,001 до 10,000												
14	над 10,000												
15	Без индивидуален коеф. (отпуснати на минимален размер)	30 915	58,0%	36,6	35	14312	57,8%	37,5	34,6	16603	58,2%	35,9	35,3
	О Б Щ О :	53 312	100,0%	36,4	34,3	24 775	100,0%	37,5	34,1	28 537	100,0%	35,3	34,4

б) разпределение на пенсионерите по осигурителен стаж

Средният осигурителен стаж на пенсионирани-те с лични пенсии за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 КСО през 2016 г. е 36,4 години превърнат стаж към III категория труд, докато през 2015 г. той е 36,9 години. При действителния трудов стаж има незначително намаление - от 34,6 на 34,3 години.

През 2016 г. мъжете (III категория труд) са се пенсионирали средно с 35,9 години осигурителен стаж при законова стойност от 38 години и 2 месеца, а жените средно с 35,3 години осигурителен стаж при законова стойност от 35 години 2 месеца. Причина за по-ниския среден осигурителен стаж при мъжете е пенсионирането на лица с недостигащ стаж.

Средният осигурителен стаж на пенсионирани-те през 2016 г. с лични пенсии по чл. 69 КСО се е запазил на нивото от 2015 г. - 47,4 години. При действителния стаж има леко намаление - от 30,4 години през 2015 г. на 30,3 години през 2016 г.

Средният осигурителен стаж на пенсионирани-те се през 2016 г. с лични пенсии за инвалидност поради общо заболяване е 18,4 години, докато през 2015 г. е бил 19,1. Средният осигурителен стаж при лицата с намалена работоспособност над 90% е 19,0 години, при тези с намалена работоспособност

от 71 до 90% - 18,9 години, а при лицата с намалена трудоспособност от 50 до 70% - 18,0 години.

Пенсионирали се лица през 2016 г. с наследствени пенсии

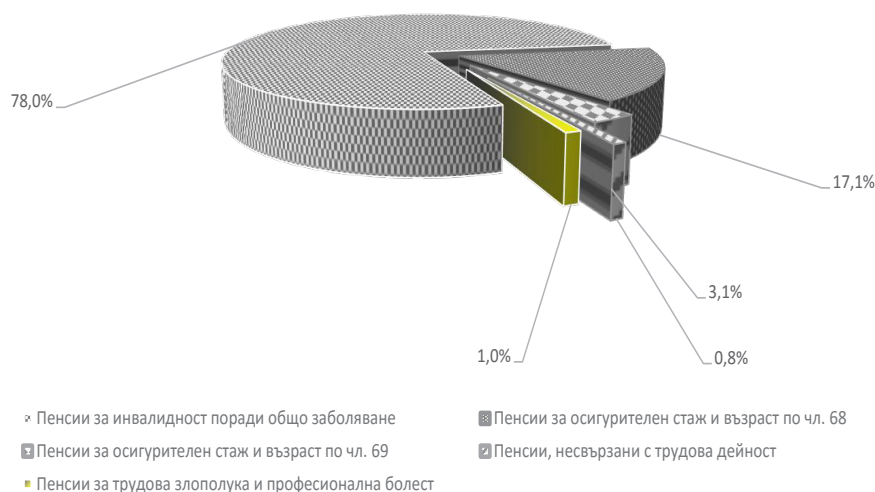
1. Брой на пенсиониралите се лица с наследствени пенсии през 2016 г. по вида на отпуснатата им пенсия

Броят на новоотпуснатите наследствени пенсии през 2016 г. е 16 585 (с 4 588 или 38,2% повече спрямо 2015 г.). От тях:

- 12 930 за инвалидност поради общо заболяване, което е с 3 735 (40,6%) повече от 2015 г.;
- 2 842 за ОСВ по чл. 68 КСО, което е с 587 (26,0%) повече от 2015 г.;
- 508 за ОСВ по чл. 69 КСО, което е с 168 (49,4%) повече спрямо 2015 г.;
- 168 от фонд „Пенсии за трудова злополука и професионална болест” или с 59 (54,1%) повече в сравнение с предходната година;
- 137 новоотпуснати наследствени пенсии, изплащани от Републиканския бюджет - с 40 повече (41,2%) спрямо 2015 г.

Относителният дял на новоотпуснатите наследствени пенсии в съвкупността от всички новоотпуснати пенсии нараства от 11,1% на 15,5%.

Фиг. 5 Относителен дял на новоотпуснатите наследствени първи пенсии

2. Разпределение на пенсионерите с новоотпуснати наследствени пенсии през 2016 г. по възраст

Както през 2015 г., така и през 2016 г. най-голям

дял сред новоотпуснатите наследствени пенсии имат пенсионерите на възраст между 55 и 59 г. От получените такъв вид пенсия на тази възраст 1 530 са жени, а 14 - мъже.

Таблица 5 Разпределение на пенсионерите по възраст с отпуснати за пръв път наследствени пенсии за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 КСО през 2015 г. и 2016 г.

ВЪЗРАСТОВИ ГРУПИ	2015 г.		2016 г.	
	ОБЩО	Процент от общия брой	ОБЩО	Процент от общия брой
ОБЩО (МЪЖЕ И ЖЕНИ)	2 255	100,0%	2 842	100,0%
до 44 г.	170	7,5%	208	7,3%
от 45 г. до 49 г.			2	0,1%
от 50 г. до 54 г.	1	0,04%	1	0,04%
от 55 г. до 59 г.	996	44,2%	1 544	54,3%
от 60 г. до 64 г.	776	34,4%	767	27,0%
от 65 г. до 69 г.	207	9,2%	206	7,2%
от 70 г. до 74 г.	52	2,3%	57	2,0%
от 75 г. до 79 г.	22	1,0%	28	1,0%
над 80 г. и повече	31	1,4%	29	1,0%

Средни размери на новоотпуснатите пенсии през 2016 г.

Първоначално пенсиите се отпускат на минимален размер, а след изчисляване на индивидуалния коефициент се изплаща действителният размер на пенсията.

Средният основен месечен размер на новоотпуснатите пенсии през 2016 г. е 307,31 лв.

Таблица 6 Средни основни месечни размери на новоотпуснатите пенсии през 2016 г.

Номиналното нарастване е 3,4%, а реалното - 4,7%, при средногодишен хармонизиран индекс на потребителските цени от -1,3% за 2016 г.

Равнището на средния основен месечен размер на новоотпуснатите пенсии за годината спрямо брутният осигурителен доход е 39,9% , а спрямо нетния такъв е 50,9%. През 2015 г. съотношението е било съответно 40,9 и 52,2%.

Вид на пенсиите	Всичко	Лични	Наследствени
	Лева	Лева	Лева
Пенсии - общо (I + II + III +IV)	307,31	326,03	158,27
I. Фонд "Пенсии":	301,82	320,83	155,49
1.Инвалидност поради общо заболяване	206,73	227,31	142,37
2.Осигурителен стаж и възраст	360,12	365,96	208,20
3.Осигурителен стаж и възраст - ЗПЗСК			
4.Инвалидност поради общо заболяване - ЗПЗСК	121,04		121,04
5.Инвалидност поради общо заболяване - СВОК			
6.Осигурителен стаж и възраст - СВОК			
7.Частни занаятчии, търговци и др. - СВОК			
II. Фонд "Пенсии за лицата по чл. 69 ":	663,65	704,91	266,62
1.Инвалидност поради общо заболяване			
2.Осигурителен стаж и възраст	663,65	704,91	266,62
III. Фонд "Пенсии, несвързани с трудова дейност":	129,16	129,65	108,91
1.Старост (поборнически) - ЗП			
2.Военна инвалидност	136,54	176,83	122,32
3.Народни - отм.чл.28 - ЗП			
4.Народни - чл.30а - ЗП			
5.Особени заслуги			
6.Гражданска инвалидност			
7.Старост на частни земеделски стопани -ЗОО			
8.С отделен указ -ЗП			
9.Социални пенсии за инвалидност	132,90	132,90	
10. Персонални пенсии	106,16	106,19	106,06
11.Социални пенсии за старост	117,87	117,87	
IV. Фонд "Трудова злополука и професионална болест	192,33	246,60	152,14
А. Пенсии за трудова дейност	192,33	246,60	152,14
1.Инвалидност поради трудова злополука и проф. болест	193,36	246,60	152,80
2.Инвалидност поради трудова злополука и проф. болест ЗПЗСК	121,04		121,04
3.Инвалидност поради трудова злополука и проф. болест СВОК	144,64		144,64
Б. Пенсии за лицата по чл. 69 от КСО:			
1.Инвалидност поради трудова злополука и проф. болест			

Забелжка: Първоначалното отпускане на пенсиите на минимален размер води до занижаване на средния размер. Таблица със средни основни размери на новоотпуснатите през 2017 г. пенсии ще бъде публикувана през първото полугодие на 2018 г.

Дейност**АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА ПО ПРОФИЛАКТИКА И РЕХАБИЛИТАЦИЯ НА НОИ ЗА 2016 Г.**

Йорданка Николова – главен експерт по осигуряването в дирекция „Осигуряване и краткосрочни плащания“

Ежегодно със Закона за бюджета за държавното обществено осигуряване се определят средства, които се разходват за дейността по профилактика и рехабилитация по условия и ред, регламентирани в Наредба №1 от 13 февруари 2007 г. за ползване и изплащане на паричните помощи за профилактика и рехабилитация.

Предвидените за 2016 г. средства за профилактика и рехабилитация бяха в размер на 17 902 942 лв. Те се разходваха за рехабилитация на лица, за които са внесени или дължими осигурителни вноски за период от шест последователни календарни месеци, предхождащи месеца, през който се провежда профилактиката и рехабилитацията. Това изискване не се прилага за лицата, получили увреждане в резултат на претърпяна трудова злополука и професионална болест.

През 2016 г. парични помощи ползваха и лицата, получаващи лична пенсия за инвалидност, които не са навършили възрастта по чл. 68, ал. 1 от Кодекса за социалното осигуряване (КСО) и срокът на инвалидността в експертното им решение на ТЕЛК/НЕЛК не е изтекъл.

Финансирането на дейността по профилактика и рехабилитация през 2016 г. се реализира при следните нормативни условия:

- средства за не повече от 4 основни диагностични и терапевтични процедури дневно (вкл. прегледи и изследвания) по цени, утвърдени от Надзорния съвет на Националния осигурителен институт (НОИ);

- частична парична помощ за хранене в размер на 5,00 лв. за един храноден;

- лимит за една нощувка в размер на до 18,00 лв.

За 2016 г. НОИ сключи договори с 18 юридически лица за общо 48 изпълнители на дейността по профилактика и рехабилитация. Дейността стартира на 31 март 2016 г. Изпълнителите, в които се извършваше дейността по профилактика и рехабилитация, бяха:

- дружества, в които едноличен собственик на

капитала е Националният осигурителен институт или Министерството на здравеопазването;

- специализирани болници за рехабилитация, които имат разрешение от министъра на здравеопазването за дейностите по чл. 22 от Закона за лечебните заведения и са извършвали тези дейности най-малко две години;

- лечебни заведения за болнична помощ по чл. 5, ал. 1 от Закона за лечебните заведения, които извършват дейности по рехабилитация.

Изпълнителите бяха разположени на територията на 17 области – София-град, София-област, Пловдив, Варна, Бургас, Сливен, Ловеч, Габрово, Монтана, Пазарджик, Стара Загора, Добрич, Благоевград, Кюстендил, Велико Търново, Хасково и Смолян.

Анализът на изпълнението на програмата през 2016 г. показва следното:

Издадени са общо 42 619 удостоверения на правоимащи лица. Най-много удостоверения са издадени от териториалното поделение на НОИ (ТП на НОИ) София-град – 5 711 или 13,4% от общия брой издадени удостоверения за страната. В списъка следват ТП на НОИ - Пловдив (4 214 или 9,89%) и ТП на НОИ - Стара Загора (3 164 или 7,42%).

Проведена е профилактика и рехабилитация на 10 групи заболявания – сърдечно-съдови, стомашно-чревни и чернодробни, бъбречно-урологични, ендокринни, гинекологични и андрологични и кожни заболявания, както и заболявания на централната нервна система, на дихателната система, на опорно-двигателния апарат и на периферната нервна система. С най-голям относителен дял са лицата, провели профилактика и рехабилитация на заболявания на опорно-двигателния апарат – 72,13%, и на периферната нервна система – 22,51%.

По възрастов критерий най-голям е относителният дял на проведените рехабилитация лица от групата „над 51-годишна възраст“ (64,44%), което кореспондира с по-високата

заболеваемост на попадащите в тази възрастова група. На второ място в списъка с дял от 33,94% са лицата между 31- и 50-годишна възраст. Нещъствен е относителният дял на преминалите през профилактика и рехабилитация лица под 30-годишна възраст – 1,62%. Данните показват още, че от всички лица, ползвали паричната помощ, 62,76% са жени.

Анализът на резултатите от програмата сочат, че през 2016 г. общата изплатена сума по тази дейност е в размер на 17 028 790,50 лв. Разпределението на изразходваните средства по фондове е, както следва:

- от фонд „Общо заболяване и майчинство“ – 16 463 024,70 лв.;
- от фонд „Пенсии“ – 536 343,40 лв.;
- от фонд „Пенсии несвързани с трудова дейност“ – 18 204,20 лв.;
- от фонд „Трудова злополука и професионална болест“ – 9 681,30 лв.;
- от фонд „Пенсии за лица по чл. 69“ – 1536,90 лв.

По вид на предоставените услуги средствата са изразходвани по следния начин:

- за нощувки – 7 610 248,00 лв.;
- за диагностични и терапевтични процедури – 7 304 551,50 лв.;
- за частична парична помощ за хранене – 2 113 991,00 лв.

Контролът по изразходваните средства за профилактика и рехабилитация се осъществява от ТП на НОИ, на територията на което се намират съответните изпълнители на дейността. В рамките на годината е упражнен контрол както върху услугите, предоставени на лица, пребиваващи в изпълнителя към момента на извършване на проверката, така и върху услугите, предоставени на лица, за които рехабилитацията е приключила.

През 2016 г. са извършени 138 проверки при изпълнителите на дейността по профилактика и

рехабилитация, съответно за периодите: от 31 март до 30 април 2016 г.; от 1 май до 31 август 2016 г. и от 1 септември до 13 октомври 2016 г. За допуснати нарушения са съставени 28 ревизионни актове за начет в размер на 4 818,37 лв.

През 2016 г., с цел получаване на непосредствена информация за удовлетвореността на ползвателите на програмата от предлаганите услуги, е въведена възможността всяко лице, ползващо програмата, да попълни анкетна карта, в която да даде своята оценка за качеството на предлаганите услуги и удовлетвореността от престоя по програмата.

На базата на информацията от попълнените анкетни карти са отчетени и анализирани броят и процентното съотношение на оценки от „Отлично“ до „Лошо“ по пет основни показатели – „Обзавеждане и условия в стаята“, „Поддръжка и чистота в стаята“, „Разнообразие и качество на храната“, „Терапевтични процедури“, „Отношение на персонала“. Оценяван е и цялостният престой в диапазона от „Отличен“ до „Не съм доволен/доволна“.

Анализът на обобщените данни от анкетните карти за извършените услуги по профилактика и рехабилитация за 2016 г. показва много висока оценка от страна на лицата, ползвали програмата, за показателя „терапевтични процедури“, като 68% дават оценка „Отличен“, 25% поставят оценка „Много добро“, а 7% - „Добро“. Удовлетвореността по този критерий на потребителите на програмата е в пряка зависимост с очаквания за тях лечебен ефект.

Обобщеният показател в анкетната карта „Как оценявате престоя си?“ показва следните резултати: „Отличен“ (52%), „Много добър“ (39%) и „Добър“ (9%). Сумата на резултатите за оценките „Отлично“ и „Много добър“ в процентно изражение достига 91%, което е добър атестат за качеството на администрирана от НОИ програма за профилактика и рехабилитация.

На фокус

ТЕРИТОРИАЛНО ПОДЕЛЕНИЕ НА НОИ - ВИДИН – ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТТА И ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ ЗА 2016 Г.

Валентин Братков, директор на териториално поделение на НОИ – Видин

Териториалното поделение на Националния осигурителен институт (ТП на НОИ) в гр. Видин осъществява дейността по отпускане и изплащане на пенсиите, отпускане и изплащане на паричните обезщетения за временна неработоспособност, бременност и раждане и отглеждане на малко дете и паричните обезщетения за безработица, включително и по Европейските регламенти и международните договори, по които Република България е страна, на територията на област Видин. Дейността се осъществява в триетажна административна сграда на ул. „Пазарска” №4 в гр. Видин, собственост на НОИ и Държавен куклен театър - Видин.

До 1 май 2016 г. услуги на НОИ се предоставяха и във филиал на ТП на НОИ - Видин в гр. Белоградчик, който обслужваше общините Белоградчик, Ружинци, Чупрене и Димово. След направените промени в организационно-управленската структура на териториалното поделение посочените общини вече се обслужват по график от служители в самото ТП на НОИ и клиентите могат там да подават документи за отпускане и изплащане на всички видове обезщетения и помощи от държавното обществено осигуряване (ДОО), както и искания за издаване на удостоверения за получени суми, писма и жалби.

За нуждите на осигурителния архив ТП на НОИ - Видин използва помещения в Държавен архив - Видин, предоставени съгласно сключен договор между НОИ и Държавна агенция „Архиви“.

В административната сграда на териториалното поделение е обособена приемна, разположена на партерния етаж на сградата, в която са позиционирани пет гишета:

- „Пенсии“ – обслужва се от служител в сектор „Пенсионно обслужване“, отдел „Пенсии“, чийто задължения са:

- прием и издаване на документи за отпускане и изплащане на пенсии (включително и по Европейски регламенти и международни договори);

- прием на заявления за издаване на различни удостоверения за осигурителен стаж и доход на работници и служители, положили труд при осигурители, които са прекратили дейността си и ведомостите им се съхраняват в териториалното поделение;

- консултации на граждани по въпросите на осигурителното законодателство в областта на пенсиите;

- „Дежурен инспектор“ – обслужва се по график от служител в сектор „Контрол на разходите на ДОО“ (КР на ДОО), отдел „Краткосрочни плащания и контрол“ (КПК), чийто задължения са:

- издаване на осигурителни книжки;
- заверяване на осигурителен стаж и доход в осигурителни книжки;

- издаване на УП-16 за осигурителен стаж по чл. 9а от Кодекса за социално осигуряване (КСО);

- консултации на осигурители и осигурени лица по въпросите на осигурителното законодателство и контролно-ревизионната дейност;

- изготвяне и връчване на задължителни предписания по чл. 108, ал. 1, т. 3 КСО;

- прием на заявления и искания от осигурители и осигурени лица във връзка с контролно-ревизионната дейност.

- „Парични обезщетения за безработица и гарантирани вземания“ (ПОБГВ) – обслужва се от служител в сектор „Краткосрочни плащания“ (КП), отдел КПК, чийто задължения са:

- прием на документи за изплащане на па-

рични обезщетения за безработица и гарантирани вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя;

– връчване на документи за отпуснато парично обезщетение за безработица;

– консултации на осигурители и осигурени лица по въпросите на осигурителното законодателство в областта на краткосрочните плащания;

– издаване на удостоверения за изплатени краткосрочни обезщетения;

– обслужване на касата на териториалното поделение с цел улеснение на гражданите при ползването на различните видове платени услуги, предлагани от НОИ.

• „Парични обезщетения за временна неработоспособност“ (ПОВН) - обслужва се от служител на отдел КПК, чийто задължения са:

– прием на документи за изплащане на парични обезщетения за временна неработоспособност, майчинство, трудоустрояване и помощ при смърт;

– консултации на осигурители и осигурени лица по въпросите на осигурителното законодателство в областта на краткосрочните плащания;

– издаване на удостоверения за изплатени краткосрочни обезщетения.

• „Профилактика, рехабилитация и отдых“ – обслужват се граждани във връзка с дейността по профилактика и рехабилитация от служител на „ПРО“ ЕАД.

Всички гишета в приемната извършват услугите по издаване на Персонален идентификационен код (ПИК) на физически лица и издаване на Идентификационен код на осигурител (ИКО) на осигурители. Те работят с постоянен режим на работа в рамките на установеното за териториалното поделение работно време.

ТП на НОИ - Видин, като част от Националния осигурителен институт, осъществява своята дейност в съответствие с ценностите, мисията, визията и принципите на институцията, заложили в насоките за развитие на НОИ за периода 2015-2017 г.

Динамичните промени в нормативната уредба и свързаните с тях отговорности на институцията поставиха значителни предизвикателства пред човешкия ресурс на териториалното поделение. С нужния професионализъм, компетентност, етичност, коректност, отзивчивост и креативност служителите ежедневно се стремят да доказват, че НОИ е една модерна социалноосигурителна институция, ползваща се с високо публично доверие и функционираща в услуга на обществото.

ТП на НОИ - Видин администрира средствата на държавното обществено осигуряване при спазване на принципите за законосъобразност, равнопоставеност, обективност, прозрачност и отговорност. Постигнатото от структурата по отношение изпълнението на стратегическа цел №1 – „Повишаване на удовлетвореността на ползвателите на услугите, предоставяни от НОИ“, е видно от резултатите, обработени след проведеното на национално ниво социологическо изследване на удовлетвореността на клиентите от качеството на услугите в НОИ, проведено през м. декември 2016 г. Според тези резултати, степента на удовлетвореност на гражданите от обслужването по поделения нарежда ТП на НОИ - Видин в челните места, като има повишение на показателя в сравнение с 2015 г.

Ежегодното поставяне на оперативните цели, управлението на риска и отчитането на целите дават възможност за извършване на постоянна самооценка и анализ на степента на изпълнение на основните стратегически цели на Националния осигурителен институт. Самооценката на Системите за финансово управление и контрол (СФУК) подпомага ръководството да определи силните и слабите страни в управлението и да предприеме нужните мерки за подобряване на работата, за да има увереност, че управленските действия са правилни и ще доведат до постигане на поставените цели. Създаването на адекватни условия за осъществяване на работните процеси е задължение на ръководството на структурата и е основната предпоставка за постигане на целите на организацията.

Управлението на риска е процес, който е тясно свързан с постигането на стратегическите и оперативни цели на НОИ. През 2016 г. управленските рискове в териториалното поделение са правилно идентифицирани и управлявани чрез подходящи ответни реакции и контролни дейности. Необходимостта от прилагането на процеса по управление на риска е напълно осъзната от всички участници в дейността. Стратегията за управление на риска в НОИ (2015-2017) и Наръчникът за определяне на цели, управление на риска и отчитане изпълнението на целите в НОИ, дават още по-голяма яснота на участниците в този процес и подпомагат всички ръководители на структурни звена и всички служители в териториалното поделение.

За ефективно управление на риска в ТП на НОИ - Видин са въведени вътрешни контролни механизми за осигуряване на съответствие със законодателството в дейността. В съответствие с въведени вътрешни промени в организацията на работа, както и след получаване на указателни писма от Централно управление на НОИ или след влязла в сила законодателна промяна, през 2016 г. в структурата са актуализирани общо 11 бр. документи (вътрешни правила, работни инструкции и т.н.).

Въведената система за информация и комуникация гарантира проследимост на процесите в териториалното поделение. Провеждането на работни срещи на ръководството и системата за

пряко докладване и отчитане задават стила на работа и управленската философия. Чрез нея са осигурени условия за работа с навременна, точна и полезна информация, периодично докладване на действията и резултатите за вземане на правилни управленски решения.

Извършването на мониторинг върху осъществяваните дейности дава възможност за навременно идентифициране на актуалните слаби страни и своевременно предприемане на подходящите корективни мерки за тяхното преодоляване.

Създадени са трайни контакти с представители на средствата за масова информация на регионално ниво. Това позволява да се отправят послания с определено съдържание към обществото и ползвателите на услугите на НОИ в отговор на обществените потребности и нагласи. В тази връзка през 2016 г. в местните медии са реализирани общо 38 броя медийни изяви.

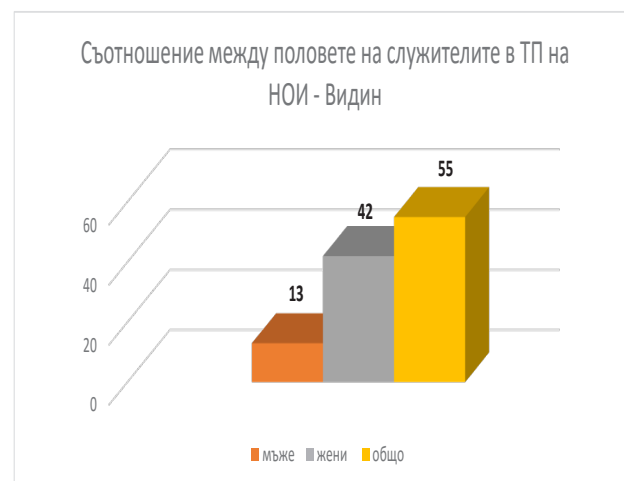
Организационна структура на териториалното поделение

В териториалното поделение на НОИ - Видин работят общо 55 служители. Тези от тях, които притежават висше образование, заемат 42 от щатните бройки. С висше образование, но със степен „професионален бакалавър“, е един от работещите, докато тези със средно образование заемат 13 щатни бройки. От всички назначени в структурата 42 са жени, докато представителите на силния пол са едва 13.

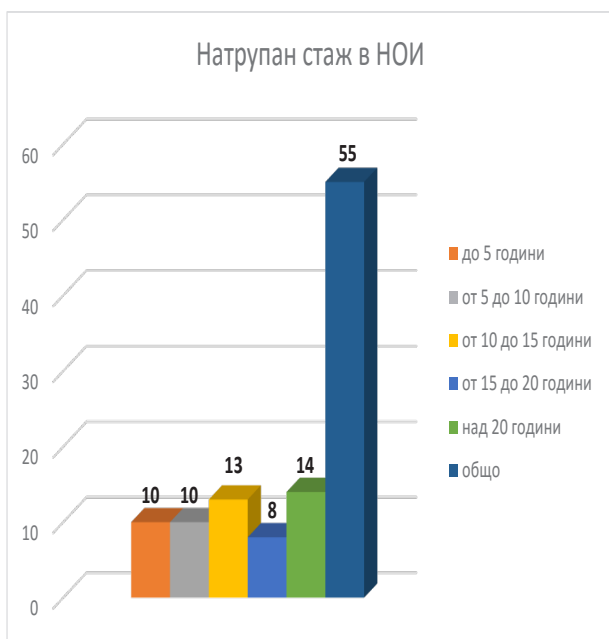
Гражданите, ползващи услугите на ТП на НОИ - Видин могат да разчитат на обслужване от опитен и добре обучен персонал - служителите, които имат над 20 години трудов стаж в структурата на НОИ, заемат 14 щатни бройки, а тези със стаж от 15 до 20 години – осем.

Служители със стаж от 10 до 15 години са

назначени на 13 работни места, а тези с опит в структурата от 5 до 10 години - на 10. Със стаж под 5 години са десет.

Разпределението на служителите по длъжности е както следва: директор – 1, началник на отдел – 3, началник на сектор – 5, експерти – 33, специалисти и изпълнители – 13.

Финансови резултати за 2016 г.

В ТП на НОИ - Видин отчитането на приходите и разходите е организирано в съответствие с утвърдената от НОИ Счетоводна политика, съобразени със Закона за счетоводството и други нормативни актове. Изградена е система за финансово управление и контрол, в която функционират утвърдените вътрешни правила, инструкции, заповеди и други вътрешни актове на НОИ, с които са регламентирани дейностите, свързани с управлението на човешките ресурси, финансово-счетоводната отчетност, управлението на имуществото, обществените поръчки, достъпът до активи и информация и специфичните дейности, свързани с обезщетенията, пенсионното производство, осигурителния архив и др. В териториалното поделение са утвърдени работни инструкции, чрез които да се гарантира доброто финансово управление, пълното съответствие с приложимото законодателство и осигуряването на своевременна и надеждна информация за вземане на правилни управленски решения.

За периода 1 януари - 31 декември 2016 г. са събрани средства по начислени вземания, както следва:

- от ревизионни актове за начет по чл. 110 КСО - 4 590,65 лв., от които 4 394,59 лв. главница и 196,06 лв. лихви;
- от наказателни постановления и др. – 800,00 лв.;
- от разпореждания по чл. 114 КСО (ПОВН) – 8 097,35 лв., от които 7 036,68 лв. главница и 1 060,67 лв. лихви;

- от разпореждания по чл. 114 КСО (ПОБ) – 23 871,21 лв., от които 23 098,80 лв. главница и 772,41 лв. лихви.

За същия период, извън посочените по-горе суми, от НАП (по всички направления) са събрани суми в общ размер на 8 224,15 лв. (главници и лихви).

За периода са изплатени пенсии в размер на 56 246 226,69 лв., от които :

- от фонд “Пенсии“ - 52 057 739,94 лв.;
- от фонд “Пенсии, несвързани с трудовата дейност” - 2 926 039,42 лв.;
- от фонд “Трудова злополука и професионална болест” - 260 849,42 лв.;
- от фонд „Пенсии“ на лицата по чл. 69 КСО - 1 001 957, 91 лв.

През 2016 г. по дейността за профилактика и рехабилитация са обслужени 507 осигурени лица и са изплатени парични помощи в размер на общо 203 904 лв., като разпределението им по фондове е следното:

- от фонд ”Общо заболяване и майчинство” - 179 910,80 за 447 лица;
- от фонд Пенсии – 23 616,80 лв. за 59 лица;
- от фонд ”Трудова злополука и професионална болест по чл. 55, ал. 1 КСО” - 376,40 лв. за едно лице.

В касата на ТП на НОИ - Видин за същия период са обслужени 320 клиенти с внесени суми по Тарифата на НОИ в размер на 5 420,07 лв., както и суми по надвзети обезщетения и помощи по КСО, наказателни постановления, разпореждания и др. в размер на 22 063,58 лв. Проведени са общо

5 процедури по реда на Закона за обществените поръчки.

Финансовият контролор е на пряко подчинение на директора на териториалното поделение. Основната цел на длъжността е да се гарантира добро финансово управление и съответствие с приложимото законодателство, чрез предотвратяване, разкриване, коригиране на грешки и пропуски, опазване на активите и осигуряване на своевременна и надеждна информация за вземане на правилни управленски решения. Да осъществява превантивна контролна дейност в съответствие с изискванията на ЗФУКПС, подзаконовите документи към него и утвърдените „Вътрешни правила за осъществяване на предварителен контрол и прилагане системата на двоен подпис“. Тази основна функция се осъществява преди вземането/извършването на всички решения/действия в ТП на НОИ, като се преценява съответствието с приложимото законодателство и се гарантира неговото спазване. Тя подпомага и координира дейността по изграждането и функционирането на СФУК в териториалното поделение и координира процеса по управление на риска.

Въз основа на оценка на рисковите области за допускане на грешки и нарушения, обхватът на предварителния контрол за поемане на задължение в ТП на НОИ - Видин се определя за следните основни дейности:

- процедури за възлагане на обществени поръчки (вкл. сключване на договори);
- сключване на граждански договори;
- придобиване на активи/материали/консумативи/услуги и др.;
- предоставяне на аванси за командировки в страната;
- други финансови ангажименти на ТП на НОИ (заявки по договори, докладни записки и т.н.), свързани с предстоящо извършване на разходи.

Обхватът на предварителния контрол за извършване на разход се актуализира периодично в зависимост от установените промени в процеса на управление на риска, измененията в нормативната уредба, идентифицирането и оценката на съществените рискове, както и за възстановяване/освобождаване на гаранции за изпълнение при процедури по ЗОП.

Председателят и членът на Медицинска ко-мисия са на пряко подчинение на директора на териториалното поделение. Те извършват контрол на дейността по експертизата на трайно намалената работоспособност/ вида и степента на

увреждане.

Общата администрация, в която са назначени общо 12 служители, се състои от един отдел – „Административен“, обединяващ отделите „Финансово-счетоводна дейност“ и „Човешки ресурси, административно, правно и информационно обслужване“. Тя съставлява 27% от общо заетите в териториалното поделение. Основната цел на звеното е организация на дейностите, свързани със:

- счетоводното отчитане на движението на бюджетните средства;
- администрирането на дейностите по управление на човешките ресурси;
- административно-стопанското обслужване;
- правното и информационното обслужване на дейностите;
- управлението на собствеността и обществените поръчки.

Като част от специализираната администрация **отдел „Пенсии“** осъществява административното производство по отпускане и изплащане на пенсии, включително и по международни договори в областта на социалното осигуряване за лица с настоящ адрес в Република България. Отделът се състои от 23 служители, разпределени в три сектора - „Отпускане на пенсии“, „Изплащане на пенсии“ и „Пенсионно обслужване“. Те съставляват 42% от работещите в териториалното поделение.

Служителите в отдела осъществяват дейности, свързани с приема на заявления и документи за преценка на правата и задълженията на осигурените лица по отношение на: отпускането, изменението, спирането, прекратяването, възобновяването и възстановяването на пенсии и добавки; изплащането на пенсии и добавки и обработката на заповестни съобщения; контрола върху дейността на пощенските станции.

Екипът на отдел „Пенсии“ отговаря за изготвянето на мотивирани отговори на запитвания,

жалби и сигнали, свързани с пенсионното производство, подадени от граждани и институции, както и за поддържането на пенсионния архив.

През 2016 г. служителите в отдела са разгледали около 10 000 пенсионни досиета. За същия период приетите, регистрираните и разгледаните експертни решения на органите на медицинската експертиза на работоспособността (ТЕЛК/НЕЛК) са 2 943. Председателят на медицинската комисия е обжалвал 176 експертни решения.

В ТП на НОИ - Видин средномесечно са изплащани 54 100 пенсии на 35 111 пенсионери. Средномесечно разходите за пенсии са 10 162 633,85 лв.

За периода в териториалното поделение са приети:

- заявления за отпускане на пенсии - 2 841, в т.ч. 1 812 за лични пенсии и 1 029 за наследствени;
- заявления за изменение и преизчисляване на вече отпуснати пенсии и добавки – 1 579, в т.ч. 1 355 с допълнителен стаж и 224 с допълнителен стаж и доход;
- заявления за отпускане на добавки към пенсията – 103;
- новоотпуснати пенсии - 2 524;
- общ брой на прекратените и спрени пенсии - 3 981, като 1 855 от тях са инвалидни.

През 2016 г. са издадени 19 разпореждания за неправилно получени пенсии по вина на пенсионери, наследниците им или упълномощени лица, като надвзетата по тях сума възлиза на 8 470,96 лв.

В бюджета на държавното обществено осигуряване са възстановени 4 271,79 лв. от разкритите през 2016 г. задължения. Общият размер на надвзети пенсии по вина на осигурители е 1 062,96 лв., които са изцяло възстановени.

Най-често срещаните причини за надвзети суми са:

- неправилно получена пенсия след смърт на пенсионер;
- неправилно получена наследствена пенсия от учащ;
- неправилно получена пенсия при прилагане на европейски регламент или международен договор за социална сигурност.

Броят на постъпилите в териториалното поделение удостоверения за отчитане статуса на учащи за цялата 2016 г. е 318.

Отдел „Краткосрочни плащания и контрол“ разполага също с 14,5 щатни бройки и 1 служител, назначен по ПМС № 66/ 1996 г. До април 2016 г. структурата се състои от:

- сектор „Контрол по разходите на ДОО“ (КРДОО) - осъществява контрола по прилагането на осигурителното законодателство на осигурители и осигурени лица и приема и съхранява трудово-правната документация на осигурители, които са прекратили дейността си и нямат правоприменик, и въз основа на тези документи издава удостоверения за осигурителен стаж и доход на гражданите;

- сектор ПОВН - извършва дейността по отпускане и изплащане на паричните обезщетения за временна неработоспособност, бременност, раждане и отглеждане на дете и трудоустрояване, както и помощи при смърт;

- сектор ПОВГВ - приема документи, отпуска и изплаща паричните обезщетения за безработица и гарантирани вземания на работниците и служители при несъстоятелност на работодателя.

След първото тримесечие на 2016 г. структурата на отдела претърпя промяна и вече се състои от:

- сектор КРДОО - осъществява контрола по прилагането на осигурителното законодателство на осигурители и осигурени лица и приема и съхранява трудово-правната документация на осигурители, които са прекратили дейността си и нямат правоприменик, и въз основа на тези документи издава удостоверения за осигурителен стаж и доход на гражданите;

- сектор КП - извършва дейността по отпускане и изплащане на паричните обезщетения за временна неработоспособност, бременност, раждане и отглеждане на дете и трудоустрояване; помощи при смърт; отпускане и изплащане на паричните обезщетения за безработица и гарантирани вземания на работниците и служители при несъстоятелност на работодателя.

За 2016 г. заявления за отпускане и изплащане на парични обезщетения за безработица в ТП на НОИ - Видин са подали 2 145 лица. Общата сумата на изплатените обезщетения за безработица за посочения период е 4 698 575 лв. Приети и обработени са 16 декларации за трудови злополуки. Признатите трудови злополуки са 15, като от тях една е завършила със смърт.

През миналата година в деловодството на ТП на НОИ - Видин са постъпили общо 23 жалби от

физически и юридически лица по реда на чл. 117 КСО. Общият брой на постановените решения по реда на чл. 117, ал. 3 КСО от директора на териториалното поделение е 23, от които:

- 10 - по обжалвани актове на отдел КПК;
- 13 - по обжалвани актове на отдел „Пенсии”.

Актовете за прекратяване и оставяне на жалбите без разглеждане поради тяхната недопустимост са 2.

По обжалваните актове на отдел КПК споровете най-често се отнасят до спиране на производството по изплащане на парично обезщетение за временна неработоспособност, както и до възстановяване на недобросъвестно получени парични обезщетения от държавното обществено осигуряване.

По обжалваните актове на отдел „Пенсии” най-честите причини за обжалване са:

- отказ за отпускане на пенсия поради неправилно зачитане на осигурителен стаж;
- грешно определен размер на пенсията поради неправилно зачитане на осигурителен стаж/доход или неправилно изчислен индивидуален коефициент;

- неправилно категоризиране на осигурителния стаж от съответната категория труд;
- грешно определен размер на пенсия във връзка с преизчисляването ѝ за придобит осигурителен стаж/доход след пенсиониране.

Проведени обучения през 2016 г.

В обученията, насочени към повишаване на професионалната квалификация и компетентност на служителите, работещи във всяка една функционална област от дейността на териториалното поделение, през годината са взели участие 26 служители, като 9 тях са били включени поне в едно обучение, а 17 - в повече от едно. Разпределението по категории персонал показва следното: ръководен персонал – 7; експертен персонал – 19.

В задължително обучение са участвали 3 служители, които за първи път постъпват на работа в държавната администрация. В проведени от Института за публична администрация обучения са взели участие петима от работещите в ТП на НОИ - Видин.

Провеждани са и вътрешни обучения по управление на риска и процеса по оценяване изпълнението на служебните задължения.

СИСТЕМИТЕ ЗА СОЦИАЛНА СИГУРНОСТ СЕ СПРАВЯТ С ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА МЕГА ТЕНДЕНЦИИТЕ ВЪРХУ ПОЛОВЕТЕ

Източник: Международна асоциация за социална сигурност (www.issa.int)

Световната общност отбелязва Международния ден на жената на 8 март. Темата на празника през 2017 г. е „Жените в променящия се трудов свят: Планета 50-50 до 2030 г.“. Осъзнавайки нуждата от такава промяна, много национални системи за социална сигурност са разбрали същественото значение на равнопоставеността на половете за ефективното проектиране и финансиране на устойчиви социалноосигурителни програми.

Променящата се динамика на дългосрочните тенденции на демографията, семейството, брачните и социалните модели, както и промените при пазара на труда влияят константно върху системите за социална сигурност. През последните десетилетия тези промени станаха още по-осезаеми.

Съвсем разбираемо, политиците и мениджърите в сферата на социалното осигуряване трябва по-точно да предвиждат бъдещите посоки на тези тенденции. По този начин развитието на по-ефективни и устойчиви социалноосигурителни програми става по-прецизно.

Финансовите последици от тези тенденции са важни, но експертите и институциите в областта на социалната сигурност трябва също така да отчитат въздействието на половете върху създаването на политиките и достъпа до тях. В контекста на засиления международен ангажимент за предоставяне на социално осигуряване на всички, е възприето разбирането, че съвременните системи за социална сигурност трябва да обхващат всички мъже и жени.

Главната грижа на лидерите в областта на социалното осигуряване е недостигът на покритие. Една от най-предизвикателните липси по отношение обхвата в глобален мащаб е свързан със социалната защита на жените - те (като цяло) продължават да са изправени пред по-високи нива на уязвимост, отколкото мъжете. Например, неформалността на пазара на труда и произтичащите от нея последици за обхвата на социалното осигуряване са характерна

особеност за развиващите се икономики, но и развитите икономики не са имунизирани от това. Освен това, е по-вероятно жените да са позасегнати от мъжете от половото сегментиране на пазара на труда. Но напредъкът е факт. Много страни уверено реструктурират програмите си за социална сигурност, за да отговорят на различните нужди на жените и мъжете.

Изследванията, извършени от МАСО през 2017 г, разкриват как иновативните подходи към изграждането и финансирането на програмите все повече изместват фокуса при изграждането на много системи за социално осигуряване извън конвенционалното двоично виждане за традиционната семейна двойка - един, осигуряващ издръжката на семейството (обикновено съпругът) и един зависим партньор (обикновено съпругата).

Има редица дългосрочни влияния и тенденции, които ускоряват тези промени. Те варират по своята интензивност в зависимост от регионалните и културните особености, както и по отношение на въздействието им върху програмите за социална сигурност. Ясно е, че тези развиващи се тенденции не могат да бъдат пренебрегвани от стратегическите социалноосигурителни плановици за целите на покритието:

- **Демографските промени**, особено намаляващата и ниската раждаемост и по-голямата продължителност на живота, макар и с различни вариации на подобренията в продължителността на живот в добро здраве, съчетани с нарастващите равнища на участие на жените на пазара на труда, са важни фактори, които оформят структурата на семейството и ролята на половете.
- **Семейството и брачният модел** се променят, като хората изчакват по-дълго преди да се оженият и да имат деца, по-малко хора избират да се женят, все повече бракове завършват с развод и все повече деца се отглеждат в домакинства с един родител (най-често жени).

- **Пазарите на труда** продължават да бъдат силно сегментирани и разделени по пол. Все повече жени работят и се осигуряват, но имат по-ниски заплати, което рефлектира върху адекватността на социалноосигурителните обезщетения. Жените са по-склонни от мъжете да работят без осигуряване, на непълно работно време, на временни или по друг начин несигурни работни места, а е и вероятно да прекъснат кариерата си. Причините за тези различия са разнообразни и сложни - например, докато в развиващите се икономики достъпът до образование и обучение за жени може да бъде по-труден, което води до по-лоши трудови и осигурителни резултати, в развитите страни разликата в заплащането между половете също съществува, въпреки по-високите нива на образование на жените.

- **Грижите** (формални и неформални) обикновено се различават по пол. Въпреки че разбирането за ролята на мъжете в семейството започва да се променя в някои части на света, жените продължават да изпълняват по-големия дял от грижите - както платени, така и неплатени.

- **Тенденциите в незаразните заболявания**, включително в психичното здраве, имат полови различия.

Полово чувствително социално осигуряване

За да се съчетаят професионалният и семейният живот, и за да се осигури адекватен достъп до социално осигуряване за всички, и то по начин, който отчита разликите в пола, е необходимо активно да се преследват редица цели и резултати:

- **Осъществяване на ефективно разширяване на обхвата.** Това е проблем както в развитите, така и в развиващите се страни, където жените са склонни да работят на работни места и в сектори, които е по-трудно да бъдат обхванати, срещат значителни бариери пред достъпа и затова вероятността да получават ниски заплати, както и непълно или никакво социалноосигурително покритие, е доста по-реална, отколкото при мъжете. Тази бариера може да е законна (например, работници на непълно работно време, които са изключени от социалното осигуряване) и/или реална (липса на достъп). Решенията включват подкрепа на обезщетенията, които не са свързани с осигуряването или на универсалните обезщетения като парични преводи, социални пенсии или други солидарни схеми, които прекратяват връзката между обезщетенията и пазара на труда.

- **Въвеждане на адекватни социалноосигурителни обезщетения.** Кариерите на жените са склонни да бъдат по-кратки и по-често прекъсвани, което може сериозно да повлияе на достъпността и адекватността на социалноосигурителните плащания, особено в пенсионните системи, зависещи от осигурителните вноски и доходите. Освен това, адекватността на обезщетенията е негативно повлияна и от честата значителна разлика между заплатите на мъжете и жените и от стремежа на някои системи да заменят семейните помощи с индивидуални права. Решенията за реформа в осигурителните системи включват: намаляване на минималните периоди на придобиване на право; промяна на формулите за изчисляване на обезщетенията с цел изключване на годините с по-ниски доходи или предоставяне на кредити за периоди без осигуряване.

- **Посрещане на променящото се и постоянно нарастващото търсене на грижи.** Демографските предизвикателства, незаразните болести и по-широкият обхват на здравеопазването, нарастването на женското участие в работната сила и променящите се семейни модели предполагат нарастващо търсене на формалните грижи в различните страни. Глобалните „вериги за грижи“ подчертават взаимосвързаната природа на предизвикателството „дефицит на грижа“ и ролята на жените в това. Балансът между формалната и неформалната грижа остава проблем. Системите за социално осигуряване намират начини да инвестират в инфраструктура на грижите, да защитават по-добре лицата, които извършват тази дейност, да адаптират функциите на своите структури към познатите и ценени грижи и по-добре да стимулират споделяната отговорност по отношение на тях. В допълнение, когато грижите се предоставят неформално (все още в огромна част от случаите), социалноосигурителната защита трябва да осигури разширяване на обхвата и да подкрепи адекватността на обезщетенията. Две от решенията са да се използват кредити и помощи за грижи.

- **Признание, че семейните структури се развиват.** Системите за отпускане на обезщетения трябва да се адаптират към нуждите на нарастващ брой „нетрадиционни“ семейства и семейни структури като самотни родители, работещи на две места, или (в някои случаи) семейства с партньори от един и същи пол. Едно от решенията е да се създадат стимули за насърчаване на по-голямо споделяне на отговорностите между членовете на домакинствата.

Администрациите за социална сигурност правят нововъведения

Ръководени от подходящите политики, администрациите за социална сигурност са проактивни участници, способни да предотвратят или смекчат широк набор на рискове. Последните данни сочат, че за да се осигури адекватна социална защита на всички, на разположение на администрациите са четири основни насоки на действие:

- **Правното покритие на съществуващите обезщетения може да бъде разширено**, за да достигне до всички жени и мъже. Мерките могат да бъдат приспособени според конкретни видове работа (както платени, така и неплатени) и според различните групи доходи, като те трябва да включват равенство между половете.

- **Адекватността на съществуващите обезщетения може да бъде подобрена**, като се вземе предвид финансовото положение на жените и се признаят продължаващите различни роли на жените в осигуряване бюджета на домакинствата, както и на пазарите на труда. Подобреният достъп до подходящи здравни и пенсионни обезщетения, например, трябва да бъде съобразени с половите различия.

- **Могат да бъдат въведени нови видове обезщетения**. В много страни има възможност за въвеждане на нови видове обезщетения, които могат да спомогнат за подобряване на позицията на жените в често дълбоко вкоренените социо-културни и полови реалности. Част от тях трябва да бъдат обезщетения, свързани с грижите, както и такива за майчинство и семейни помощи. Иновативните мерки могат също така да помогнат за промяна на социо-културните характеристики и за търсене на начини за влияние върху наложените практики на пазара на труда. Отпускът по бащинство като аспект на родителския отпуск е едно от обезщетенията, за които трябва да се укрепи достъпът, както и да се насърчи получаването му.

- **Администрирането може да бъде подобро**. Ефективното покритие за всички е невъзможно при липсата на достъп до компетентната социалноосигурителна администрация. Премахването на бариерите и осигуряването на ефективно въвеждане и изплащане на обезщетения за жените и мъжете са посоката, в която са насочени основните усилия на социалноосигурителните администрации. Това се потвърждава от Насоките за социална сигурност на МАСО, които представляват важна част от услугите, предоставяни чрез Центъра за отлични постижения на МАСО. Но потенциалът на администрациите да влияят върху обществените политики се простира много по-далече.

Имайки предвид оценките, че размерът на полагането на грижа от жени под формата на неплатен труд е равен на над 10% от световния БВП, казусът с равенството между половете е повече от ясен.

Сложната роля на администрациите за социална сигурност следва да се използва в сътрудничество с други институции за намиране на начин за постигането на повече възможности за добри политически решения. В много страни тази роля подпомага достъпа на жените до пазара на труда, образователните и финансовите услуги, а също така и дава възможност на повече жени да придобият ИТ грамотност. Освен това, структурата на социалното осигуряване може активно да работи за правата на жените чрез своите усилия за премахване на злоупотребите, експлоатацията и дискриминацията.

Заедно тези усилия спомагат за реализацията на целта „социално осигуряване за всички“ и постигането на стабилно и дългосрочно развитие на националните програми за социална сигурност. В момента, в който световната общност отбелязва Международния ден на жената през 2017 г., социалноосигурителните системи по света демонстрират, че са готови за промяна.

превод: Петър Иванов